Rocznik IV | Poznań, dnia 3 listopada 1922 | Nr. 5

Tygodnik dla przemysłu graficznego. ❊ Organ Związku Zakładów Graficznych i Wydawniczych na Polskę Zachodnią z siedzibą w Poznaniu.

Komunikaty Związku Zakładów Graficznych i Wydawniczych na Polskę Zachodnią z siedzibą w Poznaniu.

Zwyżka abonamentu gazet na grudzień.

Wobec ponownego podrożenia papieru gazetowego o ca. 50⁰/₀ i zwyżki robocizny, uchwaliło zebranie wydawców z dnia 2. b. m podwyższyć przepłatę gazet na grudzień minimalnie o 45⁰/₀.

Sekr. gen.: *Kryg.*

Zwyżka płac.

Na mocy układu cennikowego z dnia 24 marca r. b. podwyższa się płacę pracowników drukarskich z dniem 1-go listopada począwszy o 12⁰/₀.

Tabelkę z rozliczeniem nowych płac zamieszczamy drugostronnie.

Sekr gen.: *Kryg.*

Zużycie farby.

Przy kalkulacjach rozmaitych druków stanowi stwierdzanie przypuszczalnego zużycia farby coś zupełnie nieuchwytnego, ponieważ rozmaite gatunki papieru wymagają zupełnie odmiennych ilości rozmaitych ciężkich farb drukarskich, litograficznych, ofsetowych lub introligatorskich.

Normalne zużycie farb czarnych i kolorowych przy akcydensach, katalogach, dziełach, czasopismach i drukach papierów wartościowych zostało przez fachowców już jako tako dokładnie obliczone, przy formach jednak, zawierających dużo tłustych czcionek, wielkich przestrzeni i ilustracji trzeba będzie zawsze ostrożnie przypatrzeć się całości i odpowiednio uwzględnić zużycie farb tak dziś drogich.

Gdzie prowadzi się dokładną statystykę, tam stwierdzanie zużytej farby przy kontroli kalkulacji jest możliwe. Inaczej jednak rzecz się ma przy ofertowych kalkulacjach druków, wymagających nadzwyczajnej ilości fabrb. Trudności są tu dość poważne i każdy kalkulator może tu interes narazić na straty bardzo poważne.

Zadziwiające nieraz tak technika jak i kalkulatora niezwykłe zużycie farby, różnice w cenie jak i wydajności farb, a szczególnie obecna zwyżka cen za farby, zmuszają coraz natarczywiej do prowadzenia dokładnych statystyk co do zużycia farb i do szczególniejszej ostrożności przy kalkulacjach przedwstępnych.

Czy jednak zużycie farby da się naprzód w ogóle dokładnie obliczyć? Na pytanie to odpowie większa część doświadczonych fachowców i najlepsi kalkulatorowie, że „nie—ale“. Najlepszy skutek przy obliczeniach przedwstępnych co do zużycia farby osiągnie ten kalkulator, który trzymać się będzie zmudnych i sumiennie prowadzonych statystyk technika, który doświadczenie swoje zbudował na długoletnich dociekaniach.

Roczne spotrzebowanie farb i ogólna liczba druków, wykonanych w ciągu roku, dadzą, nawet przy prawie równych pracach, niedokładną tylko podkładkę dla obliczeń przedwstępnych co do zużycia farby. Już bowiem nawet przy akcydensach i także przy dziełach jest zużycie farby bardzo odmienne, a to z powodu rozmaitych gatunków papieru maszynowo gładkiego, satynowanego, klejonego itd.

Jeżeli n. p. zużyłoby się na dziesięć (10) arkuszy oktawki w nakładzie łącznym 110 000 druków na papierze maszynowo gładkim 17,2 kg. farby dziełowej, to przy równym nakładzie ale na papierze satynowanym zaoszczędziłby można tej samej farby 20⁰/₀. Równa ilość druków, z tym samym mniejwięcej tekstem, wymagałaby na papierze dobrze klejonym farby jeszcze cośkolwiek mniej—choć lepszej. Na podstawie jednak formy dziełowej samej nie da się zużycie farby bezwzględnie oznaczyć. Dokładne obserwacje udowodniły, że n. p. papier maszynowo gładki zużywa więcej farby na stronie sitowej, jak na stronie filcowej. Zużycie farby na papierze kredowym lepszego gatunku jest o mniejwięcej 10⁰/₀ mniejsze, jak na satynowanym papierze dzie-

Obecna płaca w zawodzie graficznym w Poznaniu, obowiązująca od 1 listopada 1922 (zwyżka 12 %)
(46 godzin tygodniowo).

	w 1 roku po wyuczeniu				do 21 lat				do 24 lat				ponad 24 lata			
	godz. zwycz.	godz. 50 %	godz. 100 %	tygodniowo	godz. zwycz.	godz. 50 %	godz. 100 %	tygodniowo	godz. zwycz.	godz. 50 %	godz. 100 %	tygodniowo	godz. zwycz.	godz. 50 %	godz. 100 %	tygodniowo
Zecer ręczny, litograf, kamieniodrukarz, chemigraf	468,64	702,96	937,28	21557,44	525,45	788,18	1050,90	24170,70	625,96	938,94	1251,92	28794,16	762,23	1143,35	1524,46	35062,58
Oddziałowy, Metrampaż, Korektor } 10 % więcej	515,50	773,25	1031	23713,—	578,—	867,—	1156	26588,—	688,55	1032,83	1377,10	31673,30	838,45	1257,68	1676,90	38568,70
Zecer maszyn. 20 % więcej	562,37	843,56	1124,74	25869,02	630,54	945,81	1261,08	29004,84	751,15	1126,73	1502,30	34552,90	914,67	1372,00	1829,34	42074,82
Oddział. w linot. 10 % więcej	618,61	927,92	1237,22	28456,06	693,59	1040,39	1387,18	31905,14	826,27	1239,40	1652,54	38008,42	1006,14	1509,21	2012,28	46282,44
	w pierwszych 2 latach				w 3 i 4 roku				po 4 latach							
Introligator	435,06	652,59	870,12	20012,76	545,28	817,92	1090,56	25082,88	651,77	977,66	1303,54	29981,42				
Oddział. w intr. 10 % więcej	478,58	717,87	957,16	22014,68	599,82	899,73	1099,64	27591,72	716,95	1075,43	1433,90	32979,70				
	po wyuczeniu				po 1 roku				po 3 latach				po 5 latach			
Nakładaczki lub pracow. introligat.	131,10	196,65	262,10	6030,60	172,41	258,62	344,82	7930,86	275,46	413,19	550,92	12671,16	345,07	517,60	690,14	15873,22
	w 1 roku				w 2 roku				w 3 roku				w 4 roku			
Uczniowie	56,12	84,18	112,24	2581,52	112,41	168,62	337,24	5170,86	140,53	210,80	281,06	6464,38	196,77	295,16	393,54	9051,42

łowym. Szorstkie papiery listowe maszynowe wymagają, stósownie do gatunku, aż do dwóch trzecich więcej farby, jak papiery listowe, przeznaczone na pismo ręczne.

Przy przedwstępnych obliczeniach zużycia farby przy dziełach miarodawczemi są oprócz rozmaitych gatunków papieru także czcionki same, ich krój i szerokość, dalej wielkość poszczególnych stron, czy są one małe, średnie czy duże, czy ścieśnione czy tez regletowane, wreszcie także zachodzące w dziele danem arkusze ogłoszeniowe. Przy dziełach ilustrowanych miarodawczemi co do zużycia farby są ilustracje same, bardzo bowiem rozmaicie oceniać trzeba klisze kreskowe, czy też autotypje.

Przy farbach obrazkowych bez czcionek i przy drukach tróji czterobarwnych obliczyć się da rzeczywiste zużycie farby podług centymetrów kwadratowych i wysokości układu. Dość poważna jednak różnica co do zużycia istnieje pomiędzy ścisłemi farbami do druku trójbarwnego, a lżejszemi do druku czterobarwnego. O ile wyliczona z pewnego nakładu przeciętna ma być miarodawczą dla dalszych kalkulacji przedwstępnych, to nie trzeba pominąć, że częste mycie wałków i kałamarza przy drukach próbnych i małych nakładach i resztująca, zbrudzona i niezdatna do dalszego użytku farba dużych nakładów znacznie zmienia wyliczoną przeciętną.

Różnica w zużyciu farby przy ilustracjach czarnych i kolorowych jest jednak zależna oprócz od rozmaitych gatunków farb, także od różnorodności gatunków papieru. Szczególnie rozróżniać trzeba wysoko połyskowe papiery kredowane, średnio połyskowe też same papiery i bez połyskowe papiery kredowe. Zużycie na ostatnim gatunku papieru wynosi częstokroć więcej jak podwójną ilość farby, jaką zużywa się na papierze wysoko połyskowym. W stosunku do innych farb zużywa się szczególnie dużo z farb matowych, a to z powodu konieczności częstego mycia formy i wałków.

Różnica w zużywaniu farb polega głównie na specyficznej wadze farb. W zużywaniu farby lazurowej a kryjącej istnieje różnica zadziwiająca. Na podstawie dwóch prawie równych odcieni czerwieni wykażemy, co po wydrukowaniu danego nakładu i skontrolowaniu obliczenia przedwstępnego, zadziwić musi tak technika jak i kalkulatora. Ażeby pokryć dostatecznie centymetr kwadratowy wysoko połyskowego papieru kredowego potrzeba było z pierwszego odcienia czerwieni 0,19 gr., z drugiego odcienia potrzeba było na pokrycie tego samego miejsca aż 0,58 gr. Z tego wynika, że pierwszy odcień był trzy razy tak wydajny, jak drugi.

Na odrukowanie papierów kolorowych i szorstkich potrzeba prawie zawsze farb dobrze kryjących. Przy użyciu tychże przy wielkich nakładach trzeba wałki, a przy pewnych okolicznościach także kałamarz, często zmywać. Wynikająca z tego strata farby, która na maszynach cylindrowych jest oczywiście większa, jak na tyglówkach, jest przy farbach kryjących większa, jak przy farbach lazurowych. To też wyjaśnia duże na oko spotrzebowanie kolorowych farb kryjących przykładu powyższego, w którym pierwsza farba była lazurowa, druga zaś kryjąca. W takich razach jednak musi kalkulator zawsze iść ręka w rękę z technikiem, który jedynie to ocenić może.

Praktycznym środkiem pomocniczym przy obliczeniach przedwstępnych zużycia farby są wzmiankowane powyżej przestrzenie farbowe w wielkości centymetra kwadratowego, które przygotować sobie można z najczęściej używanych farb, w danym razie tylko z farb lazurowych i kryjących, które wykazują największą różnicę w wadze, na papierach najczęściej używanych gładkich, szorstkich, białych i kolorowych. Rutynowany drukarz na kolory łatwo to może uczynić. Daje mu się w tym celu wybrane a dokładnie zważone papiery, które odrukowuje z normalnem pokryciem. Po zupełnem wyschnięciu odbitek muszą znowu być zważone i zaopatrzone w notatkę z wagą farby. Dokładna waga papierowa jest rzeczywiście do tego konieczna.

Na podstawie szkiców, oryginałów lub szematów da się w przybliżeniu pismo, przestrzenie farbowe itp. obliczyć i przeliczyć na podstawie prób. Troskliwie wykonane przestrzenie farbowe kwadratowo centymetrowe, które równocześnie służyć mogą jako wzory farb, ułatwić mogą pracę technika jak i kalkulatora przy pewnych przynajmniej pracach.

Tak samo ważnem, jak obliczenie przedwstępne zużycia farby, jest dzisiaj zużycie bronzy i folji kolorowych. Ale i tu musi kalkulator spólnie pracować z technikiem.

A. A. f. D.

Z chwili bieżącej

Telegram.

Myszków. *Papier gazetowy w rolkach kosztować będzie w listopadzie 758 marek za jedno kilo.*

Cenę papieru gazetowego obliczały fabryki za miesiąc październik po 510 mk za jedno kilo, Podrożenie zatem wynosi 50 procent. Wydawnictwa gązetowe znalazły się wobec tego w przykrem położeniu i będą zmuszone znacznie podwyższyć przedpłatę. Jeden wagon 10 000 kilo papieru zatem kosztuje dzisiaj na miejscu w Poznaniu z przewozem i zwóżką w przybliżeniu 8 miljonów marek wobec 2 200 mk przed wojną franko dom; stosunek ten przed-wojenny do dzisiaj mówi sam za siebie!

Ceny metali w Niemczech
podane przez Deutsche - Metallhandel - A. G. w Berlinie:

Nazwa metalu	Cena za kilogram 12. 10.	13. 10.	16. 10.	17. 10.	18. 10.
Ołów miękki	260.—	270.—	300.—	290.—	300.—
Cyna Banca	1850.—	1980.—	2140.—	2140.—	2200.—
Cyna 99 % hutnicza	1820.—	1950.—	2110.—	2110.—	2170.—
Antymon 99 %	260.—	270.—	285.—	285.—	290.—
Miedź	764.—	833.—	912.—	913.—	906.—
Metal stereotyp. ..	250.—	250.—	275.—	275.—	275.—
Metal do mazsyn do składania ..	230.—	230.—	255.—	255.—	255.—

„Polska Farba". Pierwsza Wielkopolska fabryka farb drukarskich, litograficznych, pokostów, masy drukarskiej etc., właściciel Wincenty Szadurski. —Pod

firmą powyższą utworzoną została w Poznaniu pierwsza fabryka farb drukarskich na podstawach fachowych, kierownikiem bowiem jej jest p. E. Dunker, dawniejszy współpracownik znanej niemieckiej fabryki farb Gleitsmanna, ktorej filji Piotrogradzkiej kierownikiem był p. Dunker. Fabryka nasamprzód podjęła fabrykację farby gazetowej i to rotacyjnej i na maszyny płaskie. Próby nam przedłożone pokazują się dobre. Fabrykacja farb dziełowych i akcydensowych rozpocznie się w grudniu. Całą produkcję przejęła z poręki Związku Zakładów Graficznych Hurtownia Drukarska do dalszej sprzedaży. Nowemu przedsiębiorstwu „Szczęść Boże"!

Z życia Związków

Ze związku fabrykantów stempli kauczukowych i metalowych na były zabór pruski odebraliśmy komunikat następujący:

„Od przeszło roku istnieje z siedzibą w Poznaniu „Związek Fabrykantów Stempli kauczukowych i metalowych na były zabór pruski", który w tym krótkim okresie swej działalności zdołał wydać wspólny cennik na stemple przez co wpłynął na unormowanie stosunków w zawodzie naszym.

Zarząd związku postanowił działalność swą rozszerżyć na wszystkie dzielnice Polski. W tym celu upraszamy o zgłaszanie się wszystkich firm, posiadających stemplarnie kauczukowe i wszystkich pp. grawerów do

Sekretarjatu Fabrykantów Stempli
Poznań, Wrocławska 9."

Z życia towarzystw

Polskie Towarz. Graficzne w Poznaniu. Szan. członków zapraszamy uprzejmie na Zebranie Techniczne, które się odbędzie w sobotę, 4 listopada r. b., o godz. 7, na sali domu „Królowej Jadwigi", Aleje Marcinkowskiego nr. 1, z następującym porządkim obrad: 1. Zagajenie. 2. Sprawy administracyjne i komunikaty Zarządu. 3. Wykład „Wykonanie książki nowoczesnej" 4. Wnioski i wolne głosy 5. Skrzynka zapytań. O liczne i punkt. przybycie uprasza *Zarząd.*

Nakładem Towarzystwa Graficznego wydano artystycznie wykonane listy chrztu, które nabyć można po niskiej cenie w drukarni „Porannika Gosp.", ul. Sew. Mielżyńskiego 23. Równocześnie przypominamy Szan. Kolegom o Konkursie na kartę legitymacyjną. Termin nadesłania prac upływa 10 listopada br. — Składka miesięcznn wynosi od 1 września 100 marek — Upraszamy o dostarczanie bibljotece Towarzystwa wszelkich wzorowych druków, rysunków i dzieł.

Z dniem 1. X. br. zaczęło wychodzić czasopismo popularno — naukowe „*Przyroda i Technika*" wydane staraniem „Pol. Tow. Przyr. im. Kopernika" (Kraków, Lwów, Poznań, Warszawa, Wilno). o raz „Książnicę Polską T. N. S. W." (Lwów—Warszawa), przy wydatnej subwencji Min. W. R. i O. P. Treść zeszytu 1: 1. Do czytelników (Pol. Tow. Przyr. im Kopernika). 2. Pamięci Bronisława Znatowicza (redakcja). 3. Ochrona przyrody ojczystej i jej znaczenie (prof. Dr. S. Krzemieniewski z Uniw. Lwowskiego). 4. Budowa materji w świetle badań nowoczesnych (inż. Dr. Zygmund Fuchs, asystent Polit. Lwowskiej). 5. Z dziejów telegrafji bez drutu (inż. Dr. Tadeusz Malarski, prof, Szkoły Przemysłowej we Lwowie). 6. O gościach mrówek (prof. J. Łomniecki, dyr. Muzeum im Dzieduszyckich we Lwowie). 7. Uczczenie zasług naukowych Franciszka Chłapowskiego, Prof. honorowego Uniw. Poznańskiego. W dziale redakcyjnym: Rnch naukowy, Przegląd czasopism, Przegląd książek, Zapiski i Skrzynka redaktorska. Wszelkich informacji udziela i zamówia przyjmuje: Książnica Polska T. N. S. W. Lwów, Czanieckiego 12, Warszawa, Nowy Świat 59.

Nakładem Związku Zakładów Graficznych i Wydawniczych na Polskę Zachodnią w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 17.
Redaktor: Teodor Kryg w Poznaniu.
Drukiem Drukarni Polskiej, Tow. Akc. w Poznaniu.